

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 42684-11-18

30 אוקטובר 2022

לפני כב' השופטת יעל אנגלברג שהם
נציג ציבור (עובדים) – מר שרון מיכל
נציג ציבור (מעסיקים) – מר נתן חיים

התובעת:

עיריית גלנטה
ע"י ב"כ עו"ד אורית קורזרץ

-

הנתבע:

המוסד לביטוח לאומי
ע"י ב"כ עו"ד נעמה נה

פסק דין

תביעה זו עניינה ערעור על החלטת הנתבע לדחיית תביעת התובעת לנכות כללית.

רקע עובדתי

1. התובעת, עובדת עצמאית ילידת 3.1.51, הגישה ביום 1.11.16 תביעה לקצבת נכות כללית עת נקלעה למצב רפואי שפגע בכושרה להשתכר. בעת הגשת תביעתה הייתה התובעת כמעט בת 66 שנים.
2. תביעת התובעת נדחתה על ידי הנתבע בנימוק: "אינך מבוטחת בביטוח נכות הואיל והגעת לגיל פרישה". משנדחתה התביעה מנימוק זה לא בדק הנתבע את יתר תנאי הזכאות הקבועים כחוק.
3. המחלוקת בין הצדדים נוגעת לשאלת "גיל הפרישה" בעניינה של התובעת. בעוד הנתבע טוען, כי גיל הפרישה של התובעת על פי חוק גיל פרישה התשס"ד-2004 (להלן: חוק גיל פרישה) ובהתאם לתאריך לידתה עומד על 62 שנים, טוענת התובעת, כי הוראות חוק גיל פרישה נותנות לאישה את זכות הבחירה להמשיך ולעבוד עד גיל הפרישה הקבוע לגבר ועל כן גיל הפרישה הקבוע הוא גיל 67.

טענות הצדדים

4. לטענת התובעת, הנתבע יוצר אפליה והבדלה על בסיס מגדרי ובתוך כך פוגע בזכויות וברשת הביטחון של העובדת משהוא מציב חסמים מפני אישה לממש את זכות הבחירה שהוענקה

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 18-11-42684

30 אוקטובר 2022

לה בחוק. לטענתה, אישה עובדת לאחר גיל הפרישה הקבוע לגביה, אך בטרם גיל פרישת חובה, אינה זכאית לכיסוי ביטוחי לאובדן כושר השתכרות, אך מחמת מגדרה וזאת מבלי שקיים כל שוני מהותי המצדיק הבדלה ומתן זכויות פחותות. התובעת מוסיפה וטוענת כי יישום חוק גיל פרישה בחוק הביטוח הלאומי באופן שמבוצע על ידי הנתבע, נוגד את תקנת הציבור.

התובעת טוענת כי למיטב ידיעתה נגבו משכרה כעובדת בזמן הגשת תביעה למוסד אותם הסכומים ביחס להכנסתה כפי שנגבו ממנה טרם הגיעה לגיל פרישה.

התובעת טוענת כי מדובר בתביעה עקרונית המבקשת לתת פרשנות מרחיבה להגדרת גיל פרישה ביחס לנשים עובדות בין הגילאים 62-67 שנים וכפועל יוצא מכך, במידה ותיפתח דרכה לבחינת זכאותה לנכות כללית ושירותים מיוחדים, היא עשויה לקבל סכומים ניכרים.

5. **הנתבע טוען** כי דין תביעה להידחות. לטענתו, תביעת התובעת נדחתה היות שהגיעה לגיל פרישה ועל כן היא אינה מבוטחת בביטוח נכות כללית. לעמדתו, חלק משיקולי החקיקה של חוק הביטוח הלאומי הוא שיקול תקציבי ועל כן אין מקום לחרוג מגבולות הוראות החוק שהתווה המחוקק ולהטיל מעמסה כספית על הנתבע מקום שהמחוקק לא התכוון לעשות כן.

לעמדתו, לא יכול היות חולק כי הוראות החוק ברורות ומפורשות ולא ניתן להסיק מהן אלא מסקנה אחת והיא כי התובעת לא היתה מבוטחת בביטוח נכות במועד שבו הגישה את תביעתה לקצבה. לטענתו, לשון החוק אינה משתמעת לשתי פנים ואין לסטות מהאמור בו והמחוקק בחר להגדיר את "גיל הפרישה" כגיל שבו זכאי אדם לפרוש מעבודתו. לגרסתו, הענקת אפשרות למתן קצבת נכות כללית לכל אדם כאשר הוא עדיין במעגל העבודה גם לאחר גיל פרישה סותרת את דבר המחוקק ורצונו המפורש. לטענתו, בהגיע מבוטח לגיל פרישה הוא זכאי לקצבת זקנה שנועדה להוות תחליף להשתכרות לאחר גיל פרישה ומשקצבת זקנה וקצבת נכות אינן יכולות להשתלם במקביל, יש הגיון מובנה בהוראות החוק ומיתאם זה נקבע בהוראת "סף" זהה שהוא "גיל הפרישה". לדבריו, עמדת התובעת מעלה תמיהה שכן העובדה שהתובעת המשיכה לעבוד כעצמאית והיתה יכולה להמשיך לעבוד גם לאחר ה"גיל המוחלט", האם גם אז תטען לזכאות לקבלת קצבת נכות כללית? לעמדת הנתבע, גיל הפרישה לגבר ואישה אינו זהה ומכך נגזרות חובותיהם וזכויותיהם. לטענתו, לא ניתן לנתק זכות אחת מאגד הזכויות והחובות ולדון בה בנפרד שכן לפער בגילאי הפרישה שורה ארוכה של השלכות. הנתבע טוען כי התובעת לא הפרישה דמי ביטוח בעבור קצבת נכות כללית.

הנתבע טוען כי אין בהוראת סעיף 195 כל אבחנה בין גבר לאישה ושניהם אינם מבוטחים לאחר הגיעם לגיל פרישה ועל כן טענת האפליה של התובעת אינה מכוונת כנגד הוראות חוק

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 42684-11-18

30 אוקטובר 2022

הביטוח הלאומי אלא כנגד הוראות חוק גיל פרישה. לגרסתו, אין מדובר באפליה אלא באבחנה מותרת. לעמדת הנתבע, המחוקק הפריד בין זכאויות מבוטח לפני גיל הפרישה ולאחריו כאשר לטענתו, כשאישה ממשיכה לעבוד לאחר גיל הפרישה היא אינה מבוטחת בביטוח נכות כללית, אבטלה ותאונה אישית.

6. **היועץ המשפטי לממשלה** ביקש להתייבב בהליך ובמסגרת העמדה שמסר הודיע כי הוא תומך בעמדתו העקרונית של המוסד לביטוח לאומי אשר לדבריו משקפת את הוראות הדין הרלוונטיות. לעמדת היועץ המשפטי, אין כל דרך לפרש את המונח "גיל פרישה" שבחוק הביטוח הלאומי כהצעת התובעת. היועץ המשפטי גורס, כי התובעת הגיעה לגיל פרישה הקבוע לגביה, גיל 62 עוד בשנת 2013 ואילו את תביעתה לקבלת קצבת נכות הגישה ביום 1.11.16, לאחר שהגיעה לגיל הפרישה הקבוע לגביה בחוק. עוד מציין היועץ המשפטי, כי אדם שהגיע לגיל פרישה אינו מבוטח בנכות כללית כאשר המחוקק החריג מהפרק הדין בביטוח נכות כללית את מי שהגיע לגיל פרישה מבלי שצוין גיל פרישת חובה או תלות בשאלה האם יצא המבוטח לגימלאות והאם החל לקבל קצבת אזרח וותיק. היועץ המשפטי מציין כי הוראות החוק הן ברורות ומפורשות ואינן מצריכות פרשנות וכי מההלכה הפסוקה עולה עוד כי כל מבוטח באשר הוא לרבות עובדת עצמאית הממשיכה לעבוד ולהשתכר לאחר גיל פרישה מבוטח בביטוח נכות כללית רק עד "גיל הפרישה" כהגדרתו בחוק.

היועץ המשפטי ממשיך ומציין כי משהודיעה התובעת כי היא אינה מבקשת להצהיר על בטלות ההסדר החוקי, אין להיזקק בדיון בשאלות החוקתיות. לעמדתו, קבלת פרשנות התובעת משנה הסדרים שנקבעו בחקיקה ראשית. מהלך שזה הוא מרחיק לכת, אינו בסמכות בית הדין וטומן בחובו שינוי עמוק של ההסדרים על כל השלכות הרוחב של העניין הן ברמה המשפטית, הן ברמה התקציבית והן ברמה הציבורית. לעמדת היועץ המשפטי, התובעת אינה מבקשת לפרש את הוראות החוק אלא לתקנו בדרך של חקיקה שיפוטית וזאת ללא כל בסיס חוקי.

נציבת שוויון הזדמנויות בעבודה הודיעה כי לאור עמדת היועץ המשפטי, משהוא הפרשן המוסמך של הדין עבור הרשות המבצעת וזרועותיה, אין היא מגישה עמדה נפרדת בהליך.

7. **בתגובה השיבה התובעת**, כי יש לפרש את הוראות החוק פרשנות תכליתית בהתאם למטרת החוק ביחס לקבוצה ספציפית של נשים עובדות בגילאי 67-62 שכן ישנה הפליה בין קבוצת הנשים שבחרו להמשיך לעבוד לבין גברים בני גילן שעובדים וזאת מבלי שמתקיים שוני רלוונטי העשוי להצדיק את חוסר השוויון. התובעת מציינת כי אינה פונה לבטלות ההוראה שבחוק שכן ההוראה אינה מפלה את כלל הנכים אלא רק את אלה שבחרות להמשיך לעבוד לאחר גיל הפרישה ולאור תכלית החקיקה בביטוח נכות כללית והוראות גיל הפרישה נוצרת

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 18-11-42684

30 אוקטובר 2022

סתירה וחוסר היגיון בין הזכות שניתנת לעובדת לבין מימושה בפועל לקבלת מארג הזכויות הסוציאליות של העובד ובכך יש פגיעה ישירה בזכותן של נשים להמשיך ולעבוד עד גיל 67.

הכרעה

8. הוראות פרק ט' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] דנות בזכאות לגמלת נכות כללית. הוראות סעיף 195 לחוק מגדירות את המבוטחים בביטוח נכות כללית:

"נכה" - מבוטח, למעט עקרת בית, שכתוצאה מליקוי מתקיימים בו כל אלה:

- (1) (נמחקה);
- (2) אין לו כושר להשתכר מעבודה או ממשלח יד, או שכושרו להשתכר כאמור צומצם עקב הליקוי, בין בבת אחת ובין בהדרגה, ב-50% או יותר (לאי-כושר או להפחתת הכושר כאמור ייקרא בחוק זה – אי-כושר להשתכר); לעניין פרק זה יראו כנכה גם מי שהיה עובד קטין בתכוף לפני שנגרם לו אי-הכושר להשתכר;
- (3) אין לו הכנסה בפועל מעבודה או ממשלח יד או שהכנסתו כאמור אינה עולה על 60% מהשכר הממוצע לתקופה של 90 ימים רצופים לפחות מהתאריך הקובע; השר, באישור ועדת העבודה והרווחה, רשאי לקבוע כללים ומבחנים לעניין הגדרת נכה כאמור; (הדגשה שלי – י.א.ש.).

"מבוטח" הוגדר:

"מבוטח" - תושב ישראל שמלאו לו 18 שנים וטרם הגיע לגיל הפרישה; (הדגשה שלי – י.א.ש.).

ואילו "עובד קטין" הוגדר:

"עובד תושב ישראל שמלאו לו 16 שנים אך לא 18 שנים והוא זכאי לשכר שבעדו חייב מעבידו בתשלום דמי ביטוח לפי פרק ה', ובלבד שמתקיימים בו התנאים שהיו מזכים אותו להענקת אבטלה לפי סעיף 178(א)".

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 18-11-42684

30 אוקטובר 2022

9. הצדדים אינם חולקים על כך שהגדרת גיל פרישה בחוק הביטוח הלאומי תוקן עם חקיקת חוק גיל פרישה. הוראות פרק ב' לחוק גיל פרישה התשס"ד-2004 קובעות:

3" הגיל שבהגיעו אליו זכאי אדם לפרוש מעבודתו בשל גילו ולקבל, בהתקיים התנאים הקבועים לכך על פי דין או הסכם, גמלה בשל פרישתו מעבודתו כאמור, הוא גיל 67 לגבר וגיל 65 לאישה (בחוק זה – גיל הפרישה). [מיום 1.1.2022 כאשר קודם לכן הוא עמד על גיל 62 (ראו ס"ח 1919 מיום 18.1.04) - י.א.ש].

4. הגיל שבהגיעו אליו ניתן לחייב עובד לפרוש מעבודתו בשל גילו, הוא גיל 67 לגבר ולאישה (בחוק זה – גיל פרישת חובה).

5. הגיל שבהגיעו אליו זכאי אדם לקבל גמלה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך על פי דין או הסכם, מחמת פרישתו מעבודתו בשל גילו אף בטרם הגיעו לגיל הפרישה, הוא גיל 60 לגבר ולאישה (בחוק זה – גיל הפרישה המוקדמת), ויחולו לענין זה ההוראות שנקבעו בדין או בהסכם לגבי הפחתת הגמלה בשל הפרישה המוקדמת כאמור, ככל שנקבעו".

עם זאת, בפרק ג' לחוק נקבעו הוראות מעבר הקובעות:

6. על אף האמור בסעיף 3 –

(1) לגבי גבר שנולד עד חודש אפריל 1942, יהיה גיל הפרישה – הגיל הקבוע לגביו, בהתאם לחודש לידתו, בחלק א' בתוספת;

(2) לגבי אישה שנולדה עד חודש דצמבר 1969, יהיה גיל הפרישה – הגיל הקבוע לגביה, בהתאם לחודש לידתה, בחלק ב' בתוספת;

(3) (נמחקה).

7. על אף האמור בסעיף 4, לגבי עובד או עובדת שנולדו עד חודש אפריל 1942 יהיה גיל פרישת חובה – הגיל הקבוע לגביהם, בהתאם לחודש לידתם, בחלק א' בתוספת.

8. על אף האמור בסעיף 5, לגבי אישה שנולדה עד חודש אפריל 1955, יהיה גיל הפרישה המוקדמת – הגיל הקבוע לגביה, בהתאם לחודש לידתה, בחלק ג' בתוספת.

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 42684-11-18

30 אוקטובר 2022

בהתאם לתוספת, עומד גיל הפרישה של התובעת על 62 שנים והמחלוקת בין הצדדים נגעת לשאלה – האם העובדה שהתובעת לא פרשה בפועל מעבודתה והמשיכה לשלם דמי ביטוח מהכנסתה כעובדת ובמקביל לא קיבלה זכויות כאזרח ותיק, מאפשרות לקבוע שגיל הפרישה שלה יעמוד על 67 שנים.

10. לאחר שעיינו בכלל טענות הצדדים, מצאנו כי דין התביעה להתקבל. ונפרט.
11. ראשית יובהר, כי טענת התובעת שלפיה מדובר בפרשנות דבר החקיקה ולא בדיון בשאלה האם יש מקום לביטול הוראה שבדין, מקובלת עלינו. טענת התובעת היא כי יש לפרש את המונח "גיל פרישה" לגבי אישה עובדת, באותו האופן שבו יש לפרש את המונח לגבי גבר עובד.
12. בספרו, **פרשנות החקיקה** מתייחס הנשיא (בדימוס) ברק לדרך שבה יש לנקוט בפרשנות חוק ומציין כי בבסיס הפרשנות עומדים עקרונות היסוד של השיטה. וכך הוא אומר:

"חוק מתפרש "באספקלריה של מערכת החיים הלאומיים". השופט זוסמן עמד על כך כי חיקוק הינו "יצור החי בסביבתו" הוא משתלב בסביבתו, משפיע עליה ומושפע ממנה. מהי "סביבתו" של החוק? עמדתי על כך בפרשה אחת, בצייני "סביבה זו כוללת לא רק את ההקשר החקיקתי הקרוב, אלא אף מעגלים נרחבים יותר של עקרונות מקובלים, מטרות יסוד ואמות מידה בסיסיות, הבאים, בלשונו של הנשיא לנדוי, מתוך 'מקורות התודעה החברתית של העם שבתוכו יושבים השופטים'".

כן, בכל שיטת משפט קיימים, זה בצד זה, כללים (rules) ועקרונות (principles). העקרונות משקפים ערכי יסוד ואמות מידה להתנהגות ראויה. העקרונות ממלאים את ה"יקום" הנורמטיבי. הם הציודק לכללים, והטעם לשינוי בהם. מהם נגזרות זכויות וחובות. הם ה"רוח" העופפת את ה"חומר" (הכללים). הם ה"נשמה" - או "הנשמה היתירה" בלשונו של השופט אלון. דברי החקיקה הנחקקים בשיטת המשפט, נחקקים על רקע עקרונות אלה. אך טבעי הוא, על כן, כי עקרונות אלה ישמשו אמת מידה.

עמד על כך השופט שמגר באומרו "קבלתה של נקודת המוצא המשפטית, כי ההכרה בחירויות היסוד היא חלק מהותי מן המשפט בישראל טומנת בכנפיה את המסקנה כי חירויות היסוד מהוות חלק מן המשפט, כשמן וכיעודן, היינו בכללי יסוד המנחים ומגבשים דפוסי

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 42684-11-18

30 אוקטובר 2022

המחשבה והפרשנות המשפטית ומשפיעים עליהם מכוחם וממגמתם".
וברוח דומה כתבתי, לעניין הערך בדבר "כבוד האדם" "מרכזיותו של הערך בדבר חופש האדם אינו מתבטא אך ברטוריקה בדבר חשיבותו של ערך זה. הוא מתורגם לשפת המשפט בתפישה הפוזיטיביסטית, כי כבוד האדם מוליד זכויות וחובות, קובע סמכויות וכוחות ומשפיע על פרשנותו של כל דבר חקיקה. כבוד האדם בישראל אינה מטאפורה. זו מציאות נורמטיבית, ממנה מתגבשות מסקנות אופרטיביות". אכן, "מעשה החקיקה בכלל והוראות חוק יסודית בפרט אינם מעשה חד פעמי המנותק מההוויה הכללית. החוק קורם עור וגידים במסגרת שיטה פוליטית ומשפטית נתונה. הוא מהווה לבנה אחת ממבנה כולל, המוקם על יסודות נתונים של משטר ומשפט". עקרונות היסוד של המשטר והשיטה מהווים מקור לגיבוש תכליתו של כל חוק וחוק עקרונות אלה אין צורך לשוב ולחזור עליהם בכל חוק וחוק, אלא מהווים הם מעין 'מטריה נורמטיבית' הפרושה מעל דברי החקיקה כולם". הנה כי כן, בגיבושה של תכלית החקיקה יש להתחשב בעקרונות היסוד של השיטה.

....

גישה דומה נקט השופט ח' כהן בציניו כי בית המשפט: "יעמיד... את המחוקק הישראלי תמיד בחזקתו שאין הוא מתכוון לפגוע, עלידי מעשי חקיקתו, בעקרונות יסודיים של שוויון, חרות וצדק, אשר הם נחלתן של כל המדינות המתוקנות והנאורות". ובפרשה אחרת חזר השופט ח' כהן על גישה זו בציניו: "בלכתו בדרך פרשנית כזאת, מעמיד בית המשפט את המחוקק בישראל בחזקתו — שאינה ניתנה להזמה — שמחוקק דימוקרטי הוא המכלכל חקיקתו עלפי מושגי היסוד הדימוקרטיים" (א. ברק פרשנות במשפט- פרשנות החקיקה (תשנ"ג) 417-419; הדגשה שלי - י.א.ש.).

ובהמשך:

"פשיטא שעקרונות היסוד כרקע כללי חלים בכל מקרה, בלא כל קשר למידת הבהירות של הטקסט. לשיטתם של אלה הגורסים כי החזקות חלות רק כאשר החיקוק אינו ברור, יהא מקום לפנות לעקרונות היסוד כחלק מההקשר הכללי, וזאת גם כאשר הטקסט ברור ובהיר. אכן, עקרונות היסוד של השיטה עופפים כל טקסט נורמטיבי, בין אם הוא "ברור" ובין אם הוא אינו "ברור". צביונו של כל טקסט — בין אם

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 18-11-42684

30 אוקטובר 2022

הוא "ברור" ובין אם לא — נקבע על רקע עקרונות היסוד של השיטה.
(א. ברק שם בעמ' 421; הדגשה שלי – י.א.ש.).

13. השופטת דפנה ברק-ארז בספרה המשפט המנהלי כותבת לענין עקרון השוויון כעקרון יסוד:

"ההכרה בעילת ההפליה נותנת ביטוי מעשי למעמדו של עקרון השוויון בשיטה המשפטית. השוויון הוא אחד מעקרונות היסוד של המשפט הישראלי. מעמדו זה של עקרון השוויון אינו נובע רק מעיגונו בדברי חקיקה שונים. הוא זכה להכרה עוד בהכרזת העצמאות ונובע מאופייה של ישראל כמדינה דמוקרטית. בעניין ברגמן כתב השופט לנדוי כי "רעיון זה, שאינו כתוב על ספר, הוא מנשמת אפו של המשטר החוקתי שלנו כולו." במהלך השנים, אף נחקקו חוקים חדשים שעניינם קידום השוויון. אכן, יש הקשרים שבהם החקיקה הישראלית אינה שוויונית, כמו לדוגמה בתחום דיני המשפחה, המאמצים את הדין הדתי בענייני נישואין וגירושין, גם בהיבטים הלא-שוויוניים שלו. אולם, בהיעדר ראייה נוגדת, יש לפרש את החקיקה כמכוונת לעלות בקנה אחד עם עקרון השוויון" (דפנה ברק-ארז, משפט מנהלי עמ' 673 (2010); הדגשה שלי – י.א.ש.).

העולה מן האמור הוא, כי פרשנות דבר חקיקה, כמו גם פרשנות הסדרים אחרים, נעשית תוך בחינת לשון החוק ותכליתו על בסיס עקרונות היסוד של השיטה. אחד מהעקרונות הללו הוא עקרון השוויון (ראו גם בג"צ 732/84 צבן נ' השר לענייני דתות, פ"ד מ(4) 141, 148 (פסקה 10); בג"צ 693/91 אפרת נ' הממונה על מרשם האוכלוסין, פ"ד נז(4) 749).

14. ומן הכלל אל הפרט:

כאמור, הוראות סעיף 195 לחוק הביטוח הלאומי נוקטות במונח "גיל הפרישה". סעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי מגדיר "גיל פרישה":

"(1) לגבי גבר – הגיל הקבוע לו בהתאם לחודש לידתו בחלק א' בלוח א'1;

(2) לגבי אישה – הגיל הקבוע לה בהתאם לחודש לידתה לפי חלק א' בלוח א'1, ואם היא נולדה בשנת 1956 ואילך – הגיל הקבוע לה בהתאם לחוק גיל פרישה, התשס"ד-2004";

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 42684-11-18

30 אוקטובר 2022

עיון בלוח א' 1 בחלק א לתוספת לחוק מעלה כי גיל הפרישה לגבר בן גילה של התובע (יליד 1951) עומד על 67 שנים ואילו גיל הפרישה של האישה ילידת 1951 עומד על 62 שנים. הצדדים הסכימו כי הוראות אלה יונקות מהוראות חוק גיל פרישה.

15. הוראות חוק גיל פרישה מגדירות שלושה מצבי "גיל פרישה" שונים. האחד, מוגדר כיגיל הפרישה' ה"רגיל" ושני מצבים נוספים והם 'גיל הפרישה המוקדמת' ו'גיל פרישת חובה'. גיל הפרישה ה"רגיל" נקבע בתקופה הרלוונטית לתובעת כגיל 62 שנים ואילו כיום הוא משתנה באופן מדורג בהתאם לתוספת לחוק.

16. תפקידו של בית המשפט עת הוא נדרש לפרש הוראות חוק היא לנסות ולהביא להרמוניה בין לשון החוק לבין תכליתו ובהקשר לסוגיה הנבחנת בפניו.

עיון בדברי ההסבר לחוק מעלה כי סעיף 195 לחוק הביטוח הלאומי תוקן במקביל לחקיקת חוק גיל פרישה התשס"ד 2004, כאשר המילים "וטרם מלאו לו --- שנים" הומרו במונח "וטרם הגיע לגיל פרישה", כאשר בהצעת החוק המקורית נאמר כי התכלית היא ש"גיל הפרישה, הוא הגיל שבהגיעו אליו זכאי עובד לפרוש מעבודתו ולקבל אם הוא זכאי לכך לפי דין או הסכם, גמלת פרישה, יושווה לנשים ולגברים, ויעמוד על 67" (הדגשה שלי – י.א.ש.).

עוד נכתב בדברי ההסבר כי "הוועדה סברה כי יש מקום לעיגון המלצותיה בחקיקה ראשית, לנוכח היותו של ההסדר המומלץ מקיף וראשוני וכדי להבטיח שוויון בין כלל תושבי מדינת ישראל" (הצ"ח – הממשלה 64, ח' בחשון התשס"ד 3.11.2003; הדגשה שלי – י.א.ש.). מכאן כי התכלית הראשונית של הגדרת גיל פרישה היתה להביא לשוויון בין נשים וגברים ובוודאי שלא לקפח איש מהם על בסיס מגדרו.

17. תכלית חוק גיל פרישה נבחנה על ידי בית המשפט העליון בפרשת גביש (בג"ץ 9134/12 משה גביש – הכנסת ואח', (21.4.16)), שם נקבע כי התכלית היא לקבוע "כללים אחידים לעניין גיל פרישה, ובכלל זה את העלאתו באופן מדורג", על מנת לקדם תכליות-משנה וביניהן "הגנה על אינטרסים של עובדים וקידום ביטחון סוציאלי". הנה כי כן, קביעת גיל פרישה נועדה ליצור שוויון בין המינים ולהגן על זכויות עובדים. ברור הוא כי תכלית ראשונה במעלה היא לעודד אנשים להמשיך ולעבוד כל עוד הם מסוגלים לכך ואין צורך להרבות ולפרט את התועלת החברתית והאישית המצויה בעידוד המשך העבודה.

18. בבואנו לפרש את המונח "גיל הפרישה" אליו מכוונות הוראות סעיף 195 לא ניתן להתעלם מכך שתכלית גמלת הנכות הכללית מוענקת למי שנפגע כושר עבודתו. וכך אף קבע בית המשפט העליון בפרשת לוי:

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 18-11-42684

30 אוקטובר 2022

"מקובלת עלי עמדת המשיבים לפיה תכליתה של קצבת הנכות הינה להוות תחליף לשכרו של אדם במהלך שנות השתכרות המקובלות וכי בהתאם, עם ההגעה לגיל פרישה, פוקעת זכאות זו. על תכלית זו ניתן ללמוד מלשון החוק אשר מגדיר מבוטח בביטוח נכות כמי שמלאו לו 18 שנים וטרם הגיע לגיל פרישה, ואשר אין לו כושר השתכרות או שכושר השתכרותו צומצם ב-50% לפחות ... בדברי ההסבר להצעת החוק ניתן לראות שהתפיסה מאחורי סעיף 195, המגדיר מיהו נכה, היתה כי הנכות לעניין זה "מבטאת מצב פונקציונאלי, בבחינת איבוד כושר השתכרות כאמור של המבוטח בהשוואה לכושר שהיה לו אילולא הליקו" (הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 13), התשל"ג-1973, ה"ח 257). (בג"ץ 1662/05 שושנה לוי – מדינת ישראל, 3.3.2009); הדגשה שלי – י.א.ש.),

חיזוק לעמדה זו עולה מעיון בהגדרת "מבוטח" בסעיף 195 המעלה כי החוק "מותח" את הגדרת ה"מבוטח" גם מתחת לגיל 18 מקום שבו מדובר באדם עובד וכך מחיל את ההוראות המקנות ביטוח נכות גם ל"עובד הקטין". גישה זו עולה בקנה אחד עם ההכרה שאדם עובד המשלם דמי ביטוח משכר עבודתו זכאי לסיוע עת נפגע כושרו לעבוד. משהגדרת "נכה" כוללת מבחן של אבדן כושר השתכרות לאדם שעבד, אין כל הצדקה עניינית להבחין בין גבר לאישה. משניתנה לאישה הזכות להמשיך ולעבוד תוך השוואת גיל פרישת החובה לגיל הפרישה של הגבר, אין מקום לקפחה בשל כך.

19. קבלת פרשנות המוסד, המביאה הלכה למעשה להפליה בין גברים עובדים לבין נשים עובדות, מביאה לתוצאה אבסורדית המעודדת נשים שלא להמשיך ולעבוד ובכך למעשה פועלת כנגד עקרון השוויון וכנגד התועלת המצרפית לנשים ולחברה כולה. בהצטרף האמור לעובדה שכל עוד אשה עובדת היא ממשיכה ומשלמת דמי ביטוח כפי ששילמה קודם לכן, לרווחתה ולרווחת הקופה הציבורית, כאשר מנגד היא אינה נופלת לנטל על הציבור שכן אינה מקבלת גמלת אזרח ותיק, הרי שהפגיעה היא כפולה ומכופלת. היינו, קבלת עמדת התובעת שלפיה **בכל הנוגע לקבוצת הייחוס של נשים עובדות, וכל עוד הן עובדות, יש להשוות את גיל הפרישה בין גברים לנשים**, מקדמת את ערכי היסוד, יש בה יותר תועלת ועל החברה לשאוף לכך.

20. לא נעלמה מעינינו טענת הנתבע שלפיה, ישנו אגד של זכויות וחובות הנגזרות מפרשנות המונח "גיל פרישה", אלא שבהינתן שניתן לנקוט בפרשנות המקדמת את עקרונות היסוד של שוויון ורווחת האדם העובד (שכאמור עולה בקנה אחד עם האינטרס החברתי של עידוד עבודה לפחות עד לגיל פרישת חובה), סבורנו כי זו הפרשנות הראויה שיש לילך בה וכי ניתן להתאים

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 18-11-42684

30 אוקטובר 2022

את יתר ההוראות לפרשנות זו ככל שיש צורך בכך. מכאן, ככל שלא שילמה התובעת את דמי הביטוח בשיעורם המלא (כך לטענת הנתבע בעוד התובעת טוענת אחרת), משלא נסתרה טענתה כי שילמה על פי הנדרש ממנה על ידי הנתבע ואין מדובר בהימנעות מכוונת מתשלום דמי הביטוח, ככל שקיים הפרש, הפרש זה ניתן להשלמה ואין בו כדי להצדיק פגיעה כל כך קשה בזכויותיה.

21. בחינת כל האמור, היינו, פרשנות העולה בקנה אחד עם עקרון השוויון העומד בבסיס השיטה המשפטית, המטרה לעודד אנשים להמשיך ולעבוד ובמקביל, תכלית גמלת הנכות הכללית להקנות גמלה למי שאיבד מכושרו להשתכר, והעובדה כי הלכה למעשה, המוסד מחייב את האישה העובדת אשר הגיעה לגיל פרישה להמשיך ולשלם דמי ביטוח ואינו מעניק לה קצבת אזרח ותיק עקב הכנסותיה – מביאים לכלל המסקנה כי פרשנות הנתבע עולה כדי אפלייה פסולה שאין לה הצדקה עניינית וכי אין כל הצדקה להפלות בין גבר עובד לאישה עובדת, וודאי מקום שבו האשה המשיכה לעבוד כאשר טרם הגיעה לגיל פרישת חובה.

22. והערה לסיום - טענת הנתבע כי החלטה זו עשויה להשליך על ביטוחים נוספים כגון ביטוח אבטלה וביטוח תאונות אישיות, אין לה יסוד. **ראשית**, משום שלענין ביטוח אבטלה נקבע לוח אחיד לגבר ולאישה (ובכך יש אולי תנא דמסייע דוקא לענייננו). **שנית**, משום שהתכלית העומדת בבסיס כל אחד מביטוחים אלה, היא שונה ועליה להבחן על פי נסיבותיה.

23. על יסוד כל האמור, **התביעה מתקבלת**. זכויותיה של התובעת תבחנה על בסיס ההנחה כי בעת שנפגעה והגישה תביעתה לנתבע, טרם הגיעה לגיל פרישה.

בנסיבות העניין, יישא כל צד בהוצאותיו.

זכות ערעור לבית הדין הארצי לעבודה בירושלים תוך 30 יום.

ניתן היום, ה' חשוון תשפ"ג, (30 אוקטובר 2022), בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.

מר נתן חיים
נציג ציבור (מעסיקים)

יעל אנגלברג שהם
שופטת

מר שרון מיכל
נציג ציבור (עובדים)

